

پیشینه مهندسی در قزوین حکایتی از آبادانی

دهرزاد پرهیزکاری

سازمان نظام مهندسی ساختمان
استان قزوین

۱۳۹۸

سرشناسه	: پرهیزکاری، مهرزاد، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: پیشینه مهندسی در قزوین حکایتی از آبادانی/ مهرزاد پرهیزکاری؛ به سفارش سازمان نظام مهندسی ساختمان استان قزوین.
مشخصات نشر	: تهران: ره آورد مهر، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۴۹۶ ص؛ ۲۲ × ۲۹ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۵۵۲۴-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: قزوین بناهای تاریخی پیشینه مهندسی آبادانی
موضوع	: شهرسازی -- ایران -- قزوین
موضوع	: City planning -- Iran -- Qazvin
موضوع	: معماری
موضوع	: Architecture
موضوع	: معماری اسلامی -- ایران -- قزوین
موضوع	: Islamic architecture -- Iran -- Qazvin
موضوع	: قزوین -- آثار تاریخی
موضوع	: Qazvin (Iran) -- Antiquities
شماره افزوده	: سازمان نظام مهندسی ساختمان استان قزوین
رده بی کلاس	: NA۱۴۸۷
رده بندی بویی	: ۷۲۰/۹۵۵۳۶۲۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۰۸۱۵۱۲

سازمان نظام مهندسی ساختمان
استان قزوین

انتشارات ره آورد مهر

پیشینه مهندسی در قزوین حکایتی از آبادانی

نویسنده: مهرزاد پرهیزکاری

به سفارش: سازمان نظام مهندسی ساختمان استان قزوین

نشانی: قزوین، بلوار شهید بهشتی، نبش کوچه پرواز، کد پستی ۳۴۱۵۶-۷۹۶۱۱

تلفن: ۳۳۳۳۲۰۱۳ (۰۲۸) تلفکس: ۳۳۳۳۲۸۴۸ (۰۲۸) تارنما: www.qeng.ir

مدیر هنری: مسعود یزدان مهر

چاپ و صحافی: ایده آل

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۸

قیمت: ۲۰۰۰۰۰ تومان

ناشر: ره آورد مهر

تهران: خیابان انقلاب، خیابان جمالزاده شمالی، کوچه بزمه، پلاک ۱۹، طبقه دوم

کدپستی: ۱۴۱۹۹۹۴۳۱۱ تلفن: ۶۶۵۹۳۳۸۲

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۵۵-۲۴-۳

* تمام حقوق برای مؤلف محفوظ است.

فهرست

۷	پیشگفتار
۹	مقدمه

۱۱	فصل اول: راه، راه آهن و خطوط هوایی
۱۲	راه و راه سازی
۱۷	راه تهران به قزوین
۳۴	راه قزوین به رشت
۶۱	راه قزوین به همدان
۶۹	راه قزوین به زنجان
۷۸	راه آهن
۸۸	خطوط هوایی

۹۳	فصل دوم: برنامه ریزی، شهر سازی و تأسیسات شهری
۹۴	بستر شهر، برنامه ریزی و طرح های کلان
۱۰۴	شهر و شهر سازی
۱۶۶	زیر ساخت ها و تأسیسات شهری
۱۶۶	آب
۱۸۵	تلگراف
۱۹۱	تلفن
۱۹۴	برق

۲۰۱	فصل سوم: معماری نیارش و تزئینات
۲۰۲	طراحی معماری
۲۰۲	خانه‌ها
۲۴۵	مساجد
۲۵۶	مدارس علمیه و مسجد مدرسه‌ها
۲۶۲	آب‌انبارها
۲۷۰	حمام‌ها
۲۸۸	امامزاده‌ها، بقاع و برج مقبره‌ها
۳۰۰	آسیاب‌ها
۳۰۳	سراها و کاروانسراها
۳۱۹	باغ‌ها و مراکز حکومتی
۳۲۷	بناهای دوره معاصر
۳۴۴	نیارش و بناهای ساخته شده
۳۴۴	پی، جی، ک
۳۵۱	فروتن و سازه آب‌انبارها
۳۵۳	آسمانه و پوشش‌ها
۳۵۳	چفدها
۳۶۰	تاق‌ها
۳۷۰	گنبد‌ها
۳۷۹	گوشه‌سازی‌ها
۳۸۴	پوشش‌های تخت
۳۸۷	بام‌سازی و کف‌سازی
۳۹۱	رفتار سازه‌های تاریخی قزوین در برابر نیروهای طبیعی و زلزله
۳۹۶	فناوری دست‌کنند
۴۰۰	تزئینات و عناصر تزئینی
۴۰۱	آجرکاری و تزئینات آجری
۴۱۱	گچ‌بری و تزئینات گچی
۴۲۵	حجاری و تزئینات سنگی
۴۳۱	کاشی‌کاری
۴۴۴	نگارگری و نقش‌اندازی
۴۵۵	تزئینات چوبی
۴۶۳	آینه‌کاری
۴۶۶	تزئینات فلزی
۴۶۹	فهرست منابع و مآخذ
۴۷۹	فهرست تصاویر و جداول
۴۸۴	نمایه‌ابنیه، فضاهای شهری، و راه‌های تاریخی

پیشگفتار

سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان، به استناد قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان مصوب بهمن‌ماه ۱۳۷۴ و آئین‌نامه اجرایی مصوب اسفند ۱۳۸۱ تأسیس گردیدند. از مهم‌ترین اهداف و وظایف تشکیل این سازمان‌ها تقویت و توسعه فرهنگ و ارزش‌های ایرانی، اسلامی در شهرسازی، ترویج اصول معماری و شهرسازی، رشد آگاهی عمومی نسبت به اصول ساختمان‌سازی، و تأمیر و راجات رشد و اعتلای دانش مهندسی ساختمان در کشور؛ با جلب مشارکت حرفه‌ای مهندسان و صاحبان حرفه‌ای و اجرای طرح‌های توسعه و آبادانی کشور است.

سازمان نظام مهندسی ساختمان قزوین با سرلوحه قرار دادن اهداف ذکر شده و تلاش در تحقق آنها، یکی از سازمان‌های پیشرو در رعایت قانون نظام مهندسی و مقررات ملی بوده، به گونه‌ای که در ارزیابی‌های انجام شده توسط وزارت راه و شهرسازی در خصوص رعایت مقررات ملی ساختمان، موفق به کسب رتبه‌های اول و برتر کشور طی چند سال پیاپی گردیده است.

یکی از سرفصل‌های مهمی که همواره در سازمان قزوین مورد توجه بوده، پرداختن به موضوع تحقیق و پژوهش است. سازمان نظام مهندسی ساختمان قزوین، همه ساله با تخصیص اعتبار شایسته‌ای برای پژوهش در بودجه، موفق به انجام تعداد قابل توجهی از پروژه‌های تحقیقاتی توسط اعضای سازمان گردیده است.

موقعیت سوق‌الجیشی قزوین و قرارگیری بر سر چهارراه ارتباطی شمال، غرب و شرق ایران، امتیازات ویژه‌ای را برای این شهر در طول ادوار تاریخی به همراه داشته است. شهر قزوین در طول تاریخ فراز و نشیب‌های بسیاری را طی کرده است. شکل‌گیری اولیه در دوره ساسانی، حمله اعراب، دوره خلفای عباسی و حکومت‌هایی همچون صفاریان و آل‌بویه، سلاجقه، حمله مغول و اثرات آن، حضور ایلخانان و تیموریان و پس از آن حکومت صفویان و پایتختی قزوین به مدت بیش از پنجاه سال؛ اتفاقات اواخر دوره صفوی و هجوم افغانه، حضور نادرشاه در قزوین و نهایتاً اتفاقات و حوادث دوره قاجاریه، هر کدام اثراتی بر این شهر کهن، گذاشته که اگرچه در کتب مختلف به آنها توجه شده است؛ ولی تاکنون از دیدگاه فنی و مهندسی مورد توجه و مذاقه قرار نگرفته‌اند.

در هیأت مدیره دوره پنجم سازمان نظام مهندسی قزوین، جای خالی چنین پژوهشی مورد توجه قرار گرفته و پس از بحث و بررسی، از پژوهشگر محترم، آقای مهندس مهرزاد پرهیزکاری درخواست شد که نسبت به تعریف پژوهشی به موضوع تاریخ مهندسی قزوین اقدام نماید. طی جلسات مختلف و پس از تعیین سرفصل‌های پژوهش، نهایتاً تألیف و تدوین این کتاب به تصویب رسیده و نگارندگان به عنوان نمایندگان هیأت مدیره، مسئولیت نظارت بر پروژه را عهده‌دار شدیم. طی نشست‌هایی، ترکیب پژوهش در قالب کتابی حاوی سه فصل راه‌سازی، شهرسازی و معماری تعیین گردید که در مجموع به موضوعات راه‌های شوسه، راه‌آهن، خطوط هوایی، برنامه‌های کلان منطقه‌ای، شهرسازی، تأسیسات شهری، طراحی معماری، نیارش و سازه و تزئینات می‌پردازد. زمان‌بندی موضوعات نیز از قدیمی‌ترین مدارک موجود تا پایان دوره قاجار و اوایل دوره پهلوی را شامل می‌گردید. با پیشرفت پژوهش و آشکار گردیدن گستره آن طی مراحل کنترل، افزایش حجم مطالب مطرح شد. بر این اساس به جهت حفظ کیفیت پژوهش، تعداد صفحات کتاب از ۲۵۰ صفحه به دو برابر رسیده و بالغ بر ۵۰۰ صفحه گردید. با این حال نقصان شرح بی‌موضوعات پیدا بود. این مطلب به همراه محدودیت تاریخی پژوهش انجام شده، که فاقد آثار و وقایع مرهط به آبادانی و اتفاقات سده اخیر است، نیاز به بررسی و پژوهش‌های جداگانه‌ای را الزامی می‌سازد که امید است کتاب حاضر با عنوان "پیشینه مهندسی در قزوین حکایتی از آبادانی" به مثابه آغازی بر سلسله پژوهش‌های شناخت مهندسی قزوین، تلقی گردیده و مجلدات بعدی با عزم و کوشش سازمان و سایر نهادها و دستگاه‌های دولتی و خصوصی تهیه و چاپ برسد.

لازم به ذکر است که در ابتدا نظر بر چاپ محدود کتاب بود، ولی همت اعضای محترم هیأت مدیره دوره هفتم سازمان، باعث شد تا بودجه لازم جهت انتشار این کتاب در نیراز تأمین گردد. در خاتمه از همه همکاران سازمان نظام مهندسی ساختمان استان قزوین، خصوصاً اعضای محترم هیأت مدیره در ادوار مختلف، و علی‌الخصوص دوره‌های پنجم، ششم و هفتم تقدیر و تشکر بعمل آورده و از نویسنده کتاب آقای مهندس پرهیزکاری، صمیمانه قدردانی می‌نماید.

عباس وثیق‌نیا حامد مانی‌فر